

УДК 378.143

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Нанівська Л.Л., викладач кафедри іноземних мов
та військового перекладу

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного*

У статті розглянуто роль інформаційно-комунікаційних технологій у фаховій та іншомовній підготовці майбутніх офіцерів. З'ясовано найбільш розповсюджені форми їх застосування в освітньому процесі. Виділено головні завдання інформатизації освіти й мету іншомовної підготовки у вищих військових навчальних закладах. Зосереджено увагу на використанні електронного навчально-методичного комплексу та функціях віртуального лабораторного комплексу дисципліни. Надано оцінку технології web-quest, що визначається як навчання у вигляді постановки й вирішення проблемного завдання з елементами рольової гри.

Ключові слова: фахова підготовка військовослужбовців, інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, професійна компетентність, іншомовна підготовка, автоматизовані засоби навчання.

В статье рассмотрена роль информационно-коммуникационных технологий в профессиональной и иноязычной подготовке будущих офицеров. Выявлены наиболее распространенные формы их применения в образовательном процессе. Выделены главные задачи информатизации образования и цели иноязычной подготовки в высших военных учебных заведениях. Сосредоточено внимание на использовании электронного учебно-методического комплекса и функциях виртуального лабораторного комплекса дисциплины. Дана оценка технологии web-quest, что определяется как обучение в виде постановки и решения проблемной задачи с элементами ролевой игры.

Ключевые слова: профессиональная подготовка военнослужащих, информатизация образования, информационно-коммуникационные технологии, профессиональная компетентность, иноязычная подготовка, автоматизированные средства обучения.

Nanivska L.L. INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS

The article considers the role of information and communication technologies in the professional and foreign language training of future officers. It is found the most widespread forms of their application in the educational process. There are highlighted the main tasks of informatization of education and the purpose of foreign language training in higher military educational institutions. The focus is on the use of the electronic educational-methodical complex and the functions of the virtual laboratory complex of discipline. It is given the estimation of web-quest technology, which is defined as training in the form of a staging and solving a problem with elements of the role-playing game.

Key words: professional training of servicemen, informatization of education, information and communication technologies, professional competence, foreign language training, automated learning tools.

Постановка проблеми. В умовах запровадження системних політичних, економічних, соціальних реформ, а також реформи в системі цивільної та військової освіти, що відбуваються в Україні, значно підвищився інтерес до проблеми формування професійної спрямованості й фахової підготовки військовослужбовців. Пріоритетне місце в концептуальному баченні забезпечення обороноспроможності держави посідають питання ефективної підготовки офіцерських кадрів. Отже, виникає потреба в розробленні інноваційних підходів до проектування змісту цієї підготовки.

Провідні вітчизняні дослідники наголошують, що важливим напрямом розвитку військової освіти України в умовах інформа-

ційного етапу розвитку суспільства є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечить подальше вдосконалення підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів [7, с. 63]. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес забезпечує розвиток особистості, майбутнє професійне становлення. Під час використання інформаційних технологій викладачеві необхідно створювати умови для реалізації всебічного розвитку особистості: пізнавального інтересу, творчого мислення, комунікативних умінь, естетичного аспекту.

Пріоритетного значення питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі набу-

ває ще й з причини істотного скорочення аудиторних годин на вивчення дисциплін гуманітарного циклу (іноземної мови зокрема) у вищих військових навчальних закладах. У таких умовах подолання протиріч між високими вимогами до майбутнього фахівця та обмеженими можливостями педагога в організації ефективної роботи на заняттях і в позакласний час набуває ключового значення. Сучасний рівень розвитку та розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу застосовувати останні як один із найефективніших засобів для вирішення певних завдань з організації навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес вищої школи загалом та ефективного застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій у підготовку майбутніх офіцерів зокрема розглядали чимало науковців. Так, у психолого-педагогічній літературі нами знайдено розгляд теоретичних засад і методології використання інформаційних технологій в освітньому процесі (Н. Анісімова, Н. Апатова, І. Захарова, І. Ібрагімов, О. Меньяйленко); розробки інструментарію та технологій створення програмних навчальних засобів (О. Башмаков, В. Гура); з'ясування проблем використання освітніх інформаційно-комунікаційних технологій у сучасній вітчизняній вищій освіті (Л. Гризун, В. Краснопольський, Г. Монастирна, С. Федорова).

Питання індивідуалізації навчання в підготовці військовослужбовців розглядали О. Волобуєва, В. Гапонова, І. Скопилатов, І. Сніцар, Т. Пепельніцина; використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у ВВНЗ – О. Безпалов, І. Дровнікова, А. Желдак, А. Сіцинський; інтеграції сучасних педагогічних технологій та інтерактивних засобів навчання в навчальний процес ВВНЗ – О. Гапеева, О. Кравчук; окремі питання впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес ВВНЗ – Г. Верхованцев, А. Каленський, П. Стефаненко; використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання та вивчення іноземних мов – М. Варшауер, В. Краснопольський, О. Крюкова, П. Сердюков, зокрема у вищих військових навчальних закладах – Д. Таушан.

Постановка завдання. Метою статті є розглянути роль інформаційно-комунікаційних технологій у фаховій та іншомовній підготовці майбутніх офіцерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформатизація сучасного су-

спільства – це незаперечний факт, глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що збирання, накопичення, зберігання, оброблення, передача та використання інформації є пріоритетним у всіх галузях сучасної суспільно-економічної діяльності. Це забезпечує активізацію використання інтелектуального потенціалу в науковому, виробничому та інших видах діяльності; прискорений розвиток усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; доступність будь-якого члена суспільства до джерел достовірної інформації в зручній для сприйняття формі [6].

Інформаційно-комунікаційні технології є одним із важливих напрямів розвитку інформатизації освіти. Поняття «інформаційно-комунікаційні технології» в психолого-педагогічній літературі трактується як сукупність технічних, інструментальних і програмних засобів оброблення, збереження, передачі, візуалізації інформації та методів їх застосування для оптимізації й покращення навчально-виховного процесу.

До найбільш розповсюджених форм застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі ми можемо зарахувати:

- використання електронних лекторів, тренажерів, підручників, енциклопедій;
- розроблення й використання ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;
- створення навчальних інформаційних середовищ;
- створення навчальних апаратно-програмних засобів;
- створення дистанційних курсів навчання або інтеграція дистанційних форм навчання в наявні курси;
- застосування комунікаційних інтерактивних засобів для активізації регіональних, галузевих і міжнародних контактів;
- розроблення контролюючих автоматизованих систем для перевірки знань і вмінь студентів;
- упровадження інтернет-технологій у навчально-виховний процес з метою забезпечення розроблення програмно-методичного забезпечення навчальних закладів, професійного та психологічного консультування, оптимізації інформаційно-пошукової, консультативної, комунікаційної складових навчального процесу;
- упровадження проективної та дослідницької форм інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес [6, с. 245].

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці військовос-

лужбовців стає необхідною умовою досягнення завдань навчальної діяльності й засобами, які дають можливість підняти рівень навчально-виховного процесу у ВВНЗ [2]. Відповідно, стосовно вищих військових навчальних закладів серед головних завдань інформатизації освіти науковці виокремлюють:

- підготовку військового фахівця до повноцінного життя та професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства;
- комплексне реформування навчально-виховного процесу у ВВНЗ з метою підвищення його ефективності за рахунок використання інноваційних інформаційних освітніх технологій;
- покращення управлінської системи вищих військових навчальних закладів на основі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій [5; 7].

Інформатизація військової освіти у випадку комплексного підходу дає змогу внести суттєві зміни в психолого-педагогічні аспекти навчання та розширює можливості подання навчального матеріалу, що дає можливість:

- підсилити мотивацію курсантів до формування професійних компетенцій, активізувати їх залучення в процес набуття знань, умінь і навичок;
- розширити комплекс навчальних завдань;
- підсилити форми та засоби контролю за навчальною діяльністю майбутніх офіцерів, забезпечуючи гнучкість управління процесом навчання;
- сприяти формуванню в курсантів рефлексивного складника навчальної діяльності за рахунок надання наочності результатам своїх дій;
- наблизити навчальний матеріал до реальної обстановки завдяки використанню мультимедійних засобів [8].

Аналіз наукової літератури показує, що застосування різних форм інформаційно-комунікаційних технологій у профільній підготовці фахівців різних спеціальностей суттєво відрізняється за своєю ефективністю. Так, одними з найбільш оптимальних форм інформаційно-комунікаційних технологій для професійної підготовки майбутніх офіцерів дослідники вважають електронний навчально-методичний комплекс дисципліни та віртуальний лабораторний комплекс (або комп'ютерна імітаційна модель) [4; 8, с. 50].

Електронний навчально-методичний комплекс дисципліни як структурний компонент інформаційно-методичного забезпечення підготовки військового фахівця, покликаний забезпечити досягнення виконання таких завдань:

- формування, вдосконалення та підтримка знань, умінь і навичок на рівні, визначеному кваліфікаційними вимогами до підготовки військовослужбовців;
- формування готовності майбутніх офіцерів до застосування отриманих з інших навчальних дисциплін знань в інтересах службово-бойової діяльності;
- наочна демонстрація можливих нештатних, екстремальних і нестандартних ситуацій в умовах, наближених до реальних;
- контроль і відновлення рівня отриманих знань, умінь і навичок [3, с. 335–340].

Віртуальний лабораторний комплекс розглядається як імітаційна (наближена до реальної в межах, достатніх для виконання поставлених завдань) модель процесів і явищ, реалізована засобами інформаційних технологій. Інтерактивна візуалізація стає незамінною в навчанні військових фахівців для перевірки знань і закріплення професійних умінь і навичок виконання службових обов'язків, оскільки формування професійної компетентності майбутніми офіцерами досягається за рахунок значно менших витрат, на відміну від реальних навчань, не втрачаючи при цьому практичного складника.

Віртуальний лабораторний комплекс є автоматизованою навчальною системою та виконує такі функції:

- ефективно управління навчальною діяльністю курсанта; стимулювання навчально-пізнавальної діяльності;
- забезпечення інтеграції різних форм навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням дидактичних особливостей кожної з них і результатів засвоєння курсантом навчального матеріалу;
- забезпечення організації віртуальних навчальних занять з використанням комунікаційних технологій [4, с. 54–58].

На наш погляд, перспективною є технологія *web-quest*, що визначається як навчання у вигляді постановки та вирішення проблемного завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інтернет-технології, тобто інтегрує в собі елементи таких інновацій, як інтернет-технології та педагогічна ситуативна технологія (рольова гра).

Ця технологія може бути застосована для самостійної роботи курсантів або для роботи мікрогруп (до 5 осіб) і дає змогу охопити навчальний матеріал як у розрізі окремої теми, так і дисципліни загалом. Відповідно, вирізняють *web-quest* для короткочасної (тобто призначений для вивчення окремої теми) і тривалої (для вивчення навчального предмета протягом тривалого часу, наприклад, навчального року) роботи [3].

У професійній підготовці курсантів ВВНЗ необхідно враховувати, що вивчення дисциплін гуманітарного циклу значно відрізняється від вивчення профільних дисциплін, що пов'язано зі специфікою службової діяльності майбутніх офіцерів. Тому ефективність застосування різних інформаційно-комунікаційних технологій під час викладання гуманітарних предметів, іноземної мови зокрема, також буде відрізнятися від їх використання для вивчення фахових дисциплін.

Іншомовна підготовка у вищих військових навчальних закладах має на меті навчити майбутнього офіцера:

- здійснювати ознайомче, пошукове та вивчаюче читання;

- здійснювати аналітичне опрацювання іншомовних джерел з метою отримання інформації, що необхідна для вирішення певних завдань службової діяльності;

- проводити усний обмін інформацією під час ділових і службових контактів з метою отримання інформації, необхідної для вирішення певних завдань професійної діяльності;

- проводити презентацію в певній професійно орієнтовній галузі;

- розуміти монологічне повідомлення та будувати діалог у рамках визначеної сфери й ситуації спілкування [9].

Також необхідно враховувати, що навчання іноземної мови для спеціальних цілей передбачає, крім засвоєння певного лексичного мінімуму та граматики, ще й вивчення найбільш трудомісткої частини, а саме професійних термінів [1]. Суттєву допомогу в цьому може надати візуалізація навчального матеріалу за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Для іншомовної підготовки курсантів найбільш раціональними, на наш погляд, є застосування елементів проектного навчання, ситуативних і проблемних технологій, використання навчальних інформаційних середовищ, інтерактивних та інтернет-технологій, що дає змогу підвищити ефективність самостійної аудиторної й позааудиторної роботи з використанням інформаційних технологій, забезпечити здатність самостійно здобувати і розвивати знання та творчо їх застосовувати в службовій діяльності.

Аналіз літератури і власний практичний досвід застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час викладання іноземної мови дає можливість стверджувати, що інформаційно-комунікаційні технології покращують результати іншомовної підготовки за рахунок удосконалення організації навчального процесу на основі його інтенсифікації й оптимізації. До таких засобів інформаційно-комунікаційних

технологій педагога насамперед зараховують ті, що характеризуються високими можливостями адаптації до навчальної діяльності, поєднанням різних типів подання інформації, можливістю використання мультимедійних технологій, гіпертексту, чат-технологій [9]. Також цим умовам відповідає використання схем, зображень, статичних і динамічних моделей з метою підвищення ефективності засвоєння іншомовних спеціальних термінів.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, засоби інформаційно-комунікаційних технологій є одним зі складників удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів. Такі можливості інформаційно-комунікаційних технологій, як інтерактивність, забезпечення оперативного зворотного зв'язку, гіпертекстуальність навчального контенту, підвищення наочності й інтелектуальності освітнього процесу, індивідуалізація навчального процесу, сприяють більш ефективному формуванню професійно значущих компетенцій курсантів і стимулюванню внутрішньої мотивації до майбутньої службової діяльності.

Аналіз наукової літератури та власний досвід використання сучасних інформаційних комп'ютерних технологій дають змогу резюмувати, що застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій суттєво відрізняється за своєю ефективністю з урахуванням специфіки різних навчальних дисциплін. Найкращі результати, на нашу думку, можуть бути досягнуті за умов диференційованого та комплексного використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності.

Подальші дослідження будуть спрямовані на дослідження оптимальних форм і засобів інформаційно-комунікаційних технологій для використання в іншомовній підготовці курсантів ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авербух К.Я. Современный полилингвизм и проблема преподавания языков для специальных целей / К.Я. Авербух // Вісник Чернігівського НПУ ім. Т.Г. Шевченка. – Чернігів : ЧНПУ, 2011. – Вип. 92. – С. 9–12.
2. Гапеева О.Л. Аналіз основних тенденцій управління збройними силами в інформаційну епоху / О.Л. Гапеева // Третя Всеукраїнська науково-технічна конференція «Перспективи розвитку озброєння і військової техніки Сухопутних військ», 13–14 квітня 2010 р. – Львів, 2010. – С. 247.
3. Гапеева О.Л. Застосування web-quest технологій у навчальному процесі студентів за програмою офіцерів запасу / О.Л. Гапеева // Вісник ЛНЛТУ. – Львів, 2011. – Вип. 21.1. – С. 335–340.

4. Гапєєва О.Л. Упровадження інформаційних технологій у самостійну роботу курсантів і студентів ВВНЗ – порядок організації та проведення / О.Л. Гапєєва, О.І. Кравчук // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Кривий Ріг : КНПУ, 2012. – С. 54–58.

5. Згуровський М.З. Шляхами педагогіки комп'ютерних технологій: Перший досвід технічного університету / М.З. Згуровський, С.І. Сидоренко, Г.Д. Холмська. – К. : Наук. думка, 2003. – 188 с.

6. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : [навч.-метод. посіб.] / Т.І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

7. Нецадим М.І. Концептуальні засади інформаційних технологій навчання у вищих військових навчальних закладах / М.І. Нецадим // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – № 3. – С. 62–67.

8. Пасмор Н.П. Деякі питання формування і розвитку електронного навчального середовища ВВНЗ / Н.П. Пасмор // Вища школа: науково-практичне видання. – 2008. – № 8. – С. 49–54.

9. Таушан Д.В. Інформаційно-телекомунікаційні технології як засіб індивідуалізації навчання курсантів вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Д.В. Таушан. – Хмельницький : НАДПСУ, 2003. – 203 с.

УДК 378.1+371.13

ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Олійник Н.А., к. пед. н., доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний аграрний університет

Швець О.І., студент факультету технології виробництва
і переробки продукції тваринництва
Вінницький національний аграрний університет

У статті розкрито тлумачення науковими школами сутності праксеологічного підходу; охарактеризовано сутність і функції праксеологічного підходу, проаналізовано можливості використання праксеологічного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі. Метою статті визначено розкриття сутності праксеологічного підходу та його принципів у професійній підготовці майбутніх фахівців аграрної галузі під час їхнього навчання в аграрному вищому навчальному закладі на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти. Особливу увагу приділено аналізу можливостей використання праксеологічного підходу під час формування в суб'єктів цього процесу (викладачів вищого навчального закладу, соціальних працівників, залучених у процес професійної підготовки майбутніх фахівців, студентів) умінь визначати ефективні технології його реалізації з оптимізацією ресурсних витрат, а також умінь результативно планувати й виконувати професійну діяльність у майбутньому. З'ясовано, що праксеологічний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців аграрної галузі передбачає формування в суб'єктів цього процесу вмій обирати ефективні технології його реалізації з оптимізацією ресурсних витрат, а також умінь результативно планувати й виконувати фахову діяльність у майбутньому. Перспективою подальшої роботи передбачено з'ясування у випускників очікуваного результату щодо обраної професії та бажання роботодавців отримати фахівців-випускників на сучасному ринку праці.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній працівник аграрної галузі, праксеологічний підхід, функції праксеологічного підходу, сучасна професійна підготовка працівників аграрної галузі, студент.

В статье раскрыты толкования научных школ относительно сущности праксеологического подхода; охарактеризованы сущность и функции праксеологического подхода, проанализированы возможности использования праксеологического подхода в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов аграрной отрасли. Целью статьи определено раскрытие сущности праксеологического подхода и его принципов в профессиональной подготовке будущих специалистов аграрной отрасли во время их обучения в аграрном высшем учебном заведении на современном этапе развития системы высшего образования. Особое внимание уделено анализу возможностей использования праксеологического подхода при формировании у субъектов этого процесса (преподавателей высшего учебного заведения, социальных работников, вовлеченных в процесс профессиональной подготовки будущих специалистов, студентов) умения определять эффективные технологии его реализации с оптимизацией